

Polgári jog I. 2017/18. I. félév

Szerzői jog

dr. Sápi Edit

Rendszertani áttekintés

- Szellemi alkotások joga – alkotó tevékenységből eredő alkotások védelme. „eszmei javak”, „szellemi tulajdon”
- Elhelyezése: a tág értelemben vett polgári jogon belüli viszonylagosan önálló jogterület (oka: sajátos tárgy)

Szellemi alkotások joga (korábbi terminológia)

Szerzői jog

Művészet, tudomány, irodalom

Iparjogvédelem

Heterogénebb terület, műszaki jellegű szellemi alkotások védelme, földrajzi és árujelzők

Ptk. 2:55.§ Kisegítő alkalmazás – Szerzői jog és iparjogvédelem

„E törvényt kell alkalmazni a hatálya alá tartozó olyan kérdésekben, amelyeket a szerzői jogról és az iparjogvédelemről rendelkező törvények nem szabályoznak.”

- Szabályozás: többszintű

Szerzői jog

- az irodalmi, művészeti, tudományos művek, alkotások védelme + az alkotó (szerző) személyhez fűződő és vagyoni jogainak védelme
- A szerzői jogi szabályozás és a védelem célja:
 - Érdekek összeegyeztetése (szerző, felhasználó(k), információáramlás)
- **A szabályozás felépítése:**
 - 1999. évi LXXVI. Törvény a szerzői jogról (Sztj.)
 - Polgári Törvénykönyv
 - 2016. évi XCIII. Törvény a közös jogkezelésről (Kjkt.)

- Nemzetközi
jogszabályok (BUE)
- Európai Unió
jogforrások

Viszony a kettő közt: Sztj. 3.§

„A szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok átszállására, átruházására, megterhelésére, valamint az e törvény hatálya alá tartozó művekkel és egyéb teljesítményekkel összefüggő egyéb személyi és vagyoni jogviszonyokban az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv rendelkezései az irányadók.”

- **Jogviszony szerkezete:** abszolút szerkezetű, negatív tartalmú jogviszony → mindenki köteles a szerző jogainak megsértésétől tartózkodni (relativizálódás)
- **Hasonlatos a tulajdonjogviszonyhoz** (17/1992 AB hat, 1338/B/1992. AB hat.)
- **DE! nem a klasszikus értelemben vett tulajdonjog** - oka: a tárgy specialitása → szorosan kapcsolódik a szerző személyéhez, személyhez fűződő jogaihoz.
- **Elméletek a szerzői jog megközelítéséhez:**
 - Tulajdoni elmélet
 - Személyiségi elmélet
 - Komplex

A védelem tárgya (Szt. 1.§)

- Pozitív és negatív feltételek körülírásával egyaránt
- Minden, a művészet, irodalom, tudomány tárgykörébe tartozó alkotás („Valamely formában megtestesített gondolat”)
- Nincsen taxatív felsorolás (oka)
 - Irodalmi alkotás, nyilvánosan tartott beszéd, Jelmez, díszlet, ezek terve, térképmű, fotó, zene, színpadi mű, táncjáték, építészeti alkotás, rajzolás, festés, szobrászat, stb.
- Az oltalom feltétele: a szerző szellemi tevékenységéből eredő, egyéni, eredeti jelleg (elsődleges és másodlagos alkotások)
- Nem függ a védelem: esztétikai, minőségi, mennyiségi szempontoktól, értékítéletektől

SUCCESION MARCEL DUCHAMP / PARIS AND DACS

A védelem tárgya

- **Negatív meghatározás:**
 - Nem tartozik ide:
 - Jogszabályok, állami irányítás egyéb jogi eszközei, bírósági, hatósági határozatok, hivatalos közlemények, ügyiratok,
 - Sajtótermék közleményének alapjául szolgáló hírek, tények,
 - Ötlet, elv, elgondolás, működési módszer, matematikai művelet
 - Folklór kifejeződései (oka) – DE! – felhasználásával létrejött alkotás igen
- **Szomszédos jogi védelem**
 - Előadóművészek, hangfelvétel előállítók, rádió és televízió szervezetek, filmelőállítók szintén szerzői jogi védelem alatt állnak!! (oka: a szerzői művek felhasználásához kapcsolódnak)

A védelem keletkezése és ideje

- A védelem – a szerzői jogi oltalom, amely alatt a mű áll → ami alapján a szerzőt a szerzői jogok megilletik (személyi és vagyoni)
- Keletkezése: a mű megszületése
 - Nincs nyilvántartásba vételhez kötve
 - V.ö. Iparjogvédelem
- Idő: védelmi idő
 - Az az időszak, amely alatt a mű védelmet élvez
 - Szjt. 31.§ a szerző életében és halálától számított 70 év

A védelem alanya: a szerző

- A szerzői jog jogosultja a szerző
 - Aki a művet megalkotta
 - Szerzői jogi védelem alatt áll: más szerző művének átdolgozása, fordítása is HA egyéni, eredeti jellege van
- Közös művek
 - Ha részei nem használhatók fel önállóan → együttesen, egyenlő arányban
 - Összekapcsolt művek → önállóan is felhasználhatók
- Együttesen létrehozott művek
 - A megalkotásban együttműködő szerzők hozzájárulásai úgy egyesülnek, hogy nem lehet meghatározni külön-külön az egyes szerzők jogait Pl. nemzeti szabvány
- Gyűjteményes mű (szerkesztő)
- Spec: filmalkotás - szerzői a film céljára készült irodalmi és zeneművek szerzői, a film rendezője és mindazok, akik a film egészének kialakításához szintén alkotó módon járultak hozzá

Szerzői jog tartalma

- A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok - a személyhez fűződő és a vagyoni jogok - összessége.
 - Dualista és monista rendszerek
- Főszabály:
 - személyhez fűződő jogok a szerzőhöz tapadnak, elidegeníthetetlenek
(nincs átszállás, átruházás, nem mondhat le róluk)
 - A vagyoni jogok elidegeníthetetlenek → nem ruházhatók át, másként sem szállhatnak át és azokról lemondani sem lehet
 - Kivételek:
 - örökölhető, róluk halál esetére rendelkezni lehet
 - a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók, illetve átszállnak.

Személyhez fűződő jogok

- A mű nyilvánosságra hozatala
 - A nyilvánosságra hozatal visszavonása
 - A további felhasználás megtiltása
- A név feltüntetése
 - Szerzői minősége elismeréséhez való jog
 - Át-, feldolgozás, fordítás
 - Név megjelölése nélkül, felvett néven
- A mű egységének védelme – integritáshoz fűződő jog
 - SZJSZT 39/07

Vagyoni jogok

- Anyagi és nem anyagi formában való felhasználás
- Felhasználás – engedéllyel (felhasználási szerződés) + díjazás
 - **Többszörözés**
 - a mű anyagi hordozón való - közvetlen vagy közvetett - rögzítése, bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen, valamint egy vagy több másolat készítése a rögzítésről.
 - **Terjesztés**
 - A mű eredeti vagy többszörözött példányának a hozzáférhetővé tétele forgalomba hozatallal, vagy anélkül
 - Átruházása, bérbeadása, haszonkölcsönbe adás (könyvtár)
 - **Átdolgozás**
 - Fordítása, zenei feldolgozása, színpadra vitele, filmre dolgozása → eredeti műből másik mű jön létre

• Nyilvános előadás

- A mű érzékelhetővé tétele a jelenlévők számára
- Élő előadás, műszaki eszközzel

• Nyilvánossághoz közvetítés sugárzással, vagy másként

- Érzékelhetővé tétele távollévők számára, vezeték, vagy más eszköz nélkül (pl. műhold)

• Nyilvánossághoz történő továbbközvetítése

- a rádió- vagy televízió-szervezet, illetve a saját műsort a nyilvánossághoz vezeték útján vagy másként közvetítő műsorában sugárzott, illetve közvetített művének sugárzással, vezeték útján vagy egyéb módon - az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával - a nyilvánossághoz történő egyidejű, változatlan és csonkítatlan továbbközvetítése – közös jogkezelés

• Kiállítás

- Képzőművészeti, fotóművészeti, építészeti és iparművészeti alkotás kiállításához a szerző beleegyezése szükséges.

A felhasználási szerződés

- **Def.:** Felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.
- Szerződési szabadság DE! szerzői érdekvédelmi klauzula
- Kizárólagos – nem kizárólagos engedély
- Életműszerződés semmissége
- Írásba kell foglalni (kiv.: napilap, folyóirat)
- Harmadik személyre átruházás?
- Fogalmilag visszterhes
 - Szerzői díjazás
 - Felhasználással arányos díjazás

Speciális felhasználási szerződések

- **Kiadói szerződés**

- a szerző köteles a művet a kiadó rendelkezésére bocsátani, a kiadó pedig *jogosult* azt kiadni, valamint forgalomba hozni és köteles a szerzőnek díjat fizetni.
- Kizárólagos

- **Megfilmesítési szerződés**

- A filmalkotás létrehozására kötött szerződés alapján a szerző ellenkező kikötés hiányában átruházza az előállítóra a filmalkotás felhasználására és a felhasználás engedélyezésére való jogot.

A szerzői jog korlátja – a szabad felhasználás

- Azon esetek, mikor a felhasználáshoz nem kell engedélyt kérni és díjtalan
- Feltételei:
 - Csak nyilvánosságra hozott művek
 - Csak annyiban megengedett, amennyiben a mű rendes felhasználására nem sérelmes
 - Nem értelmezhető kiterjesztően
- Esetei:
 - idézés,
 - Átdolgozás – iskolai, oktatási célra
 - Magáncélú másolás (reprográfiai díj, üreskazetta díj)

Munkaviszonyban alkotott művek

- Ha a mű elkészítése a szerzőnek munkaviszonyból folyó kötelessége, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül. → ha vissza akarja vonni: anonimitás!
- Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége. (jogutódlás → átszállás)
- A szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza.
- A szerző a munkáltató jogszerzése esetén is jogosult marad arra a díjazásra, amely e törvény alapján a felhasználás jogának átruházását követően is megilleti.

A szerzői jog megsértése

- Szankciórendszer (Szt., Ptk., Btk.)
- Jogsértés
 - személyhez fűződő jogok megsértése
 - vagyoni jogok megsértése (engedély nélküli felhasználás, túlterjeszkedés)
 - Díjigény megsértése
- Szomszédos jogok megsértése is megalapozza

Polgári jogi jogkövetkezmények

- Objektív
 - a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
 - a jogsértés vagy az azzal közvetlenül fenyegető cselekmények abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
 - a jogsértő - nyilatkozattal vagy más megfelelő módon - adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről és költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
 - a jogsértő szolgáltatson adatot a jogsértéssel érintett dolgok vagy szolgáltatások előállításában, forgalmazásában, illetve teljesítésében résztvevőkről, a jogsértő felhasználásra kialakított üzleti kapcsolatokról;
 - a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését;
 - sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását, jogsértéshez használt eszközök és anyagok, jogsértéssel előállott dolgok lefoglalását, meghatározott személynek történő átadását, kereskedelmi forgalomból való visszahívását, onnan való végleges kivonását, illetve megsemmisítését.

• Szubjektív

- Kártérítés - A szerzői jog megsértése esetén a szerző a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítést is követelhet.
- Sérelemdíj - *Az e törvényben szabályozott személyhez fűződő joga megsértése esetén a szerző a polgári jog általános szabályai szerint sérelemdíjat is követelhet.*

Közös jogkezelés

- Ha a jogok engedélyezése a jogok jellege miatt egyedileg nem gyakorolható
- Nyilvántartásba vételhez kötött tevékenység (csak egyesület)
- Közös jogkezelő szervezet gyakorolja a szerzői jogokat
 - Engedélyezés
 - Díjigény érvényesítése érdekében jogdíj megállapítás
 - Beszedi és felosztja a jogdíjakat
 - Jogsértéssel szemben fellép